

Наукові перспективи
Видавнича група

ЖУРНАЛ
Національні інтереси

України

MERRY
CHRISTMAS
AND HAPPY NEW YEAR

12(17)
2025

Військова академія (м. Одеса)

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного
управління*

«Національні інтереси України»

№ 12(17) 2025

2025

Military Academy (Odesa)

Scientific Perspectives Publishing Group

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«National interests of Ukraine»

№ 12(17) 2025

2025

ISSN 3041-1793 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-12\(17\)](https://doi.org/10.52058/3041-1793-12(17))

**“Національні інтереси України”: науково-практичний журнал. 2025.
№ 12(17) 2025. С. 1651.**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України #1415 від 02.10.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності); 051 Економіка; 052 Політологія

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1721 журналу присвоєно категорію “Б” зі спеціальностей: К1 Державна безпека; К2 Безпека державного кордону; К6 Забезпечення військ (сил)

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 10.12..2025, № 5/12-25)

Програмні цілі науково-практичного журналу “Національні інтереси України” (далі – журнал): публікація оригінальних наукових статей із найактуальніших питань національної безпеки, публічного управління та адміністрування, права, економіки і політології України, зарубіжних країн для розвитку, удосконалення української національної науки та освіти; організація наукових дискусій

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Рік заснування: 2024.

Журнал виходить раз на місяць

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Кириленко Володимир Анатолійович - доктор військових наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри Военної академії імені Євгенія Березняка, полковник (Київ, Україна)

Почесний редактор:

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління», полковник (Київ, Україна)

Головний редактор:

Мисик Анатолій Борисович - доктор військових наук зі спеціальності охорона державного кордону, професор, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»:

Беньковська Наталя Борисівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (Одеса, Україна)

Братко Артем Володимирович - доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», доцент, професор кафедри прикордонної служби факультету безпеки державного кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Булгаков Руслан Валерійович - кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Головань В'ячеслав Григорович - кандидат технічних наук в галузі 25 - Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 255 - «Озброєння та військова техніка», професор, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння Військової академії (Одеса, Україна)

Дейнега Олександр Васильович - доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Україна (Київ, Україна)

Дружинін Віталій Світозарович - доктор філософії за спеціальністю 255 Озброєння та військова техніка, старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Запорожець Тетяна Володимирівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, учений у галузі озброєння та військової техніки

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування підрозділів зв'язку, доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)

Котов Денис Олександрович - доктор філософії зі спеціальності 255 - Озброєння та військова техніка, доцент кафедри автомобільної техніки Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарєва Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарєва Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Левченко Ігор Славович - кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Максименко Юрій Анатолійович - кандидат технічних наук в галузі 253 "Військове управління (за видами збройних сил)", 254 "Забезпечення військ (сил)", 255 "Озброєння та військова техніка", доцент, начальник кафедри організації розвідувальної - інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Маміч Віктор Володимирович - кандидат технічних наук в галузі 254 "Забезпечення військ (сил)", 255 - Озброєння та військова техніка, доцент, доцент кафедри організації розвідувальної-інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Марутян Рена Рубенівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Машков Олег Альбертович - доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, професор кафедри екологічної безпеки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (Київ, Україна)

Мейко Олександр Васильович - доктор наук з державного управління, Перший заступник ректора (перший проректор) з навчальної роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Мосов Сергій Петрович - доктор військових наук, професор, професор кафедри авіації та авіаційного пошуку і рятування Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

Пастернак Ігор Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Певцов Геннадій Володимирович - доктор технічних наук професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна - доктор наук з державного управління, начальник наукового відділу проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)

Попов Сергій Афанасійович - кандидат технічних наук в галузі 254 "Забезпечення військ (сил)", 255 - Озброєння та військова техніка, Доктор з державного управління 28 - публічне управління та адміністрування, доцент, професор, професор кафедри організації розвідувальної інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Потеряйко Сергій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

Рабоча Тетяна Валентинівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Семененко Олег Михайлович - доктор військових наук, професор, заступник начальника інституту з наукової роботи Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України (Київ, Україна)
Стоянова-Коваль Світлана Савівна - доктор економічних наук, професор Військової академії (Одеса, Україна)
Тарауда Дмитро Віталійович - кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)
Фаріон Олег Борисович - доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», професор, професор кафедри прикордонної безпеки факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Чорна Катерина Павлівна - доктор наук з державного управління, доцент, проректор Міжрегіональної Академії Управління персоналом (Київ, Україна)
Якиминська Любов Вікторівна - кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Право»:

Бухтіярова Ірина Геннадіївна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Калинюк Степан Степанович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
Куртакова Ганна Олександрівна - доктор філософії в галузі права, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого, начальник відділу організації практики та позанавчальної роботи МАУП (Київ, Україна)
Кушнір Ірина Павлівна – доктор юридичних наук зі спеціальності «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», доцент, заступник начальника кафедри адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
Пастух Ігор Дмитрович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко Оксана Григорівна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Економіка»:

Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
Бабчинська Олена Іванівна - доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
Божидай Ірина Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, заступник декана факультету менеджменту, адміністрування та права Державного біотехнологічного університету
Вишневецька Оксана Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Гетьман Ольга Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Харківського національного університету автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна)
Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
Кривенко Надія Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. (Дніпро, Україна)
Новаковська Ірина Олексіївна - доктор економічних наук, професор кафедри земельного кадастру НУБіП України, член-кор НААН (Київ, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Публічне управління та адміністрування»:

Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
Дзяна Галина Олексіївна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Медведчук Оксана Валеріївна - кандидат наук з державного управління, доцент, Начальник відділу нормативно-методичного забезпечення та управління проектами Міждержавної гільдії інженерів-консультантів (Київ, Україна)

Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, Харківський національний медичний університет (Харків, Україна)

Непомнящий Олександр Михайлович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри архітектури і просторового планування факультету архітектури, будівництва та дизайну Національного авіаційного університету, експерт Експертної ради МОН з питань атестації наукових кадрів з суспільних наук (Київ, Україна)

Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)

Прав Юрій Григорович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри засобів захисту інформації Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Торічний Вадим Олександрович – доктор наук з державного управління зі спеціальності «Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку», доцент, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Політологія»:

Горло Наталя Віталіївна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Лавриненко Ганна Андріївна - кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та соціології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

Примуш Микола Васильович - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, Україна)

Третяк Олексій Анатолійович - доктор політичних наук, професор, в. о. завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)

Хорішко Лілія Сергіївна - доктор політичних наук, професор , професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

ЗМІСТ

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

Акімов О.О., Шикула Р.Р., Федорович В.В., Федоренко І.М. <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ МОДЕЛІ РЕКРУТИНГУ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ КРАЇН НАТО: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДЛЯ ЗСУ</i>	23
Андрушко О., Мішенюк Р., Кочеулов А. <i>ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПА- РАТІВ В ІНТЕРЕСАХ ВІЙСЬКОВОЇ ЛОГІСТИКИ</i>	42
Бібік А.В., Городиський Р.О., Ваврічен О.А. <i>СУПУТНИКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК У ВІЙСЬКОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ: СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ І НАДІЙНОСТІ ЗВ'ЯЗКУ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ</i>	51
Бібік А.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ РАДІОТЕЛЕФОННОГО ОБМІНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ</i>	65
Білінський Б.В., Ярославський А.В., Дякович А.М. <i>ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ТАКТИКО- СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ</i>	75
Біляцький О.С. <i>МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ MOSAIC WARFARE В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ З ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНІ ТА ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ</i>	86
Біньковський О.А., Петрюченко Д.М. <i>МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮ- ВАННЯ JSATS В ХОДІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ</i>	96

Воронін А.І., Семенов М.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ FPV-ДРОНІВ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ВСТАНОВЛЕННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (2022–2025 рр.)</i>	107
Глуздань О.П., Ткачук Д.В., Грищишен О.А. <i>ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МУЛЬТИКРИТЕРІАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОФІЦЕРАМИ-ПРИКОРДОН- НИКАМИ</i>	116
Гула В.В., Гіщак О.В. <i>МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ У СФЕРІ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	129
Гунченко Д.Г. <i>ТЕОРЕТИКО-ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ЗАС- ТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СТРУКТУРІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЗЕМНОГО ТРАНСПОРТУ</i>	139
Д'яков А.В., Дядюшкін О.В. <i>OSINT-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ СИТУАЦІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ</i>	154
Жалубак В.М. <i>НОВІТНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ</i>	170
Заболотна О.Р., Сичевський Ю.О. <i>ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУР КОНТРОЛЮ ДРУГОЇ ЛІНІЇ В УКРАЇНІ ТА НА ЗОВНІШНІХ КОРДОНАХ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ</i>	183
Залужний В.Ф. <i>МОСКОВСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ: СТРАТЕГІЯ ПРОТИДІЇ ТА УРОКИ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ</i>	196
Зіборєва О.Б., Макарчук В.І. <i>АНАЛІЗ ВИМОГ ДО СТВОРЕННЯ КІБЕРПОЛІГОНУ</i>	223

- Ігнат'єв А.** 240
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРАКТИЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ТА РІВНЯ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
- Калашник Г.А., Бєляєв М.О.** 256
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ СТАНУ ЕКОСИСТЕМ НАВКОЛО КОМПЛЕКСІВ АВІАПІДПРИЄМСТВ ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ
- Карасьов Д.Л., Сайко О.П., Курятник А.В., Жабокрак М.В.** 269
МЕТОДИКА РОБОТИ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПОШУКУ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУП НА ДЕОКУПОВАНИХ ДІЛЯНКАХ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ
- Кацалап В.О., Сауні Р.Д.** 283
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ГЕНЕЗА ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ КІБЕРДІЙ
- Кільдеров Д.Е., Князєв С.М., Шиляєв Ю.В.** 293
АНАЛІЗ ІСНУЮЧОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ АУДИТУ, МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЙ, СИСТЕМ, ПРОЦЕСІВ
- Ковальова Т. І., Скоморохов В.А.** 306
СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙНИХ СИСТЕМ ANDROID ТА IOS
- Літвінов О.В., Путро О.О., Фисун В.В.** 316
ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
- Мазур В.Ю., Більовський О.С.** 330
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ
- Макогон О.А., Янішен А.С., Барняк І. В., Баканов К.Л., Галдобін О.Л.** 344
МЕРЕЖЕВА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ТА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

- Маліков В.В., Зданевич В.Ф., Дружинін В.С., Мальський В.В.** 357
ВПЛИВ ВЛАСТИВОСТЕЙ АВІАЦІЙНОГО ПАЛЬНОГО НА РОБОТУ ДВИГУНІВ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ
- Манзюк С.О., Чорний А.М.** 367
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ЩОДО МЕТОДИКИ ПЕРЕВІРКИ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДЛЯ АВТОМОБІЛЬНОГО СПОЛУЧЕННЯ
- Манзюк С.О., Чорний А.М.** 379
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРЕВІРОК ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДЛЯ АВТОМОБІЛЬНОГО СПОЛУЧЕННЯ
- Мельник О.М., Виздрик В.С.** 391
СУВЕРЕННІ ІНТЕРЕСИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-БЕЗПЕКОВОГО ПРОСТОРУ ДЕРЖАВИ
- Мисик А.Б., Дейнеко А.В., Кігівчак Р.І.** 401
СТРАТЕГІЯ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА ПРИДНІСТРОВСЬКОМУ СЕГМЕНТІ
- Мішков О. М.** 413
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
- Мороз В.** 426
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСПЕКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМ В ЄВРОПІ
- Мостовий А.І., Якушевський А.О.** 440
ОСОБЛИВОСТІ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ РЕЖИМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУНКТІВ ПРОПУСКУ ДЛЯ ПОВІТРЯНОГО СПОЛУЧЕННЯ
- Назарійчук О.В.** 455
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ З БОЙОВИХ ДІЙ

- Прись Е.О.** 464
СУСПІЛЬНА КОНСОЛІДАЦІЯ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ЗБРОЙНУ АГРЕСІЮ: ПРАВОВІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ З УРАХУВАННЯМ ГЛОБАЛЬНИХ ІНДЕКСІВ РИЗИКУ
- Романенко Є.О., Гурковський В.І., Ованесян Р.Р., Овчаров А.О.** 480
ПРАВОВЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У 2025 РОЦІ: ЗМІНИ, МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПРОЄКТУ ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ № 14116
- Рижов І.М., Ящук П.В.** 496
ПРЕДМЕТНА ОБЛАСТЬ ТА КОМПОНЕНТИ ВІТАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
- Савчук Р.О., Баштовий В.М.** 516
РЕКОМЕНДАЦІЇ ОРГАНАМ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ З ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ БОЙОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ
- Сичевський Ю.О., Самойленко О.О., Павлюк Т.Г.** 529
АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ В'ЇЗДУ/ВИЇЗДУ (EES) НА ЗОВНІШНІХ КОРДОНАХ ШЕНГЕНСЬКОЇ ЗОНИ
- Согорін А.А., Галух О.О.** 541
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ СЦЕНАРНОГО ТРЕНУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА
- Соколовська С.С., Люта А.О., Гула В.В.** 552
ВІД ШТАМПА ДО БІОМЕТРІЇ, ЯК EES/ETIAS ЗМІНЮЮТЬ КОРДОНИ ЄС І ЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЇХНЬОГО ЗАПУСКУ
- Третяк Д.А.** 561
МЕТОДИКА ВИБОРУ РАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТА (СЦЕНАРІЮ) ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКОРДОННОЇ КОМЕНДАТУРИ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ
- Фаріон О., Шавардак А.** 579
МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИКОРДОННИМ ЗАГОНОМ ЗАХОДІВ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ УКРАЇНИ НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Хоменко Є.В., Бесараб П.М., Венгер О.О., Тулинський А.О., Швець В.Ю. 596

ВПЛИВ БУДІВНИЦТВА ОБОРОННИХ РУБЕЖІВ РФ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Черниш В.О. 606

КВАЗІРОЗВІДУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Чиркова Т. І. 622

НОВОУТВОРЕННЯ У СТАВЛЕННІ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ДО ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ

Чмир В.М., Собко В.Г. 632

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ РЕМОНТУ МАШИН В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

Чорний А.М., Тімофєєв П.В. 645

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ

Чорнопіщук І.М. 656

УТОЧНЕНА МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ БОЙОВИХ СПРОМОЖНОСТЕЙ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

РОЗДІЛ «Право»

Blikhar M.M. 674

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF WOMEN'S RIGHTS IN THE CONTEXT OF VIOLENCE PREVENTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Gurzhii T.O., Timashov V.O. 686

ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF CONTROL AND SUPERVISORY ACTIVITIES IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS

- Romanova A.S.** 699
FIDUCIARY DUTIES: MORAL AND LEGAL ASPECT
- Альбещенко О.С.** 707
ДОКТРИНАЛЬНА МОДЕЛЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ
- Антошкіна В.К., Рассомахіна О.А.** 725
МАЙНОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА
- Беген В.О.** 737
АПЕЛЯЦІЙНА ЮРИСДИКЦІЯ СПРАВ ЗА УЧАСТІ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ
- Бериславська О.М., Коропатнік І.М., Карелін В.В.** 752
ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХ СІМЕЙ: МЕХАНІЗМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Бизов С.С.** 763
ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ПРОФСПІЛОК У КОЛЕКТИВНИХ ПЕРЕГОВОРАХ І КОНТРОЛІ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА
- Василів С.С.** 775
ІДЕОЛОГІЧНО-ПРАВОВА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ
- Горін О.Р., Дзяворук А.Д.** 785
ТЕОРИТЕЧНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ПРОЦЕДУР ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ
- Грутман Л.О.** 797
ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПОЗИВАЧА

Грутман Л.О. <i>РОЛЬ ПОЗИВАЧА У ФОРМУВАННІ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ</i>	806
Дзвінчук Д.І., Семігіна В.В. <i>ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ЧИННИК ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	817
Дзяворук А.Д., Васюта М.О., Петрущак В.С. <i>СПОСОБИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ В ПУНКТАХ ПРОПУСКУ</i>	831
Дзяворук А.Д., Фільченко С.В., Ширкунов О.Д. <i>МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ, МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ</i>	848
Дідус Д.О. <i>ІСТОРИЧНИЙ ТА СУЧАСНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТЯГНЕННЯ РЕПАРАЦІЙ, КОМПЕНСАЦІЙ ТА РЕСТИТУЦІЙ</i>	856
Добош З.А. <i>ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО</i>	871
Єрофєєнко Л.В. <i>ФОРС-МАЖОР У ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ЛІЦЕНЗІЙНІ ТА ФРАНЧАЙЗИНГОВІ УГОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	878
Єфіменко І.В. <i>ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	893
Климчук М.П., Цимбал П.В. <i>РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ</i>	903
Лисеюк А.М. <i>ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ДЕСТРУКТИВНИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ</i>	916

- Магдаліна І.В.** 925
ЗАКЛАДИ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: СИСТЕМА ТА ІНСТИТУЦІЙНІ РЕФОРМИ
- Макаров М.В.** 936
ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНОГО ТИСКУ З КРАЇН ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ
- Маньгора В.В., Калинчук А.О., Осієвський О.В.** 953
ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВОГО ОМБУДСМАНА В УКРАЇНІ
- Мокієнко Р.М., Мальцев В.В.** 966
ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СТРУКТУР У МЕЖАХ FIER: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ
- Налуцишин В.В., Костюченко А.В.** 978
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВОБОДИ ВИРАЖЕННЯ ТА МЕЖ ДЕРЖАВНОГО ВТРУЧАННЯ У СФЕРУ ЕЛЕКТРОННИХ ІГОР В УКРАЇНІ ТА США
- Петрончак Ю.О.** 990
ПОЗОВНИЙ ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ СПОСОБИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО ЗІ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ: ДОСВІД БАЛКАН ТА РЕАЛІЇ УКРАЇНИ
- Погарченко Т.В., Осадчий О.Є.** 1003
ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ
- Потіхенський А. І., Кусмарова К.В., Босенко А.С.** 1014
КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПСИХОЛОГІЧНІ МОТИВИ, СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
- Прилуцький С.В., Поліщук Д.Є., Дзяворук А.Д.** 1027
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОБРОБКИ ПАСПОРТНИХ ДАНИХ ГРОМАДЯН, ЩО ПЕРЕТИНАЮТЬ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Солнцева Х.В., Мех Ю.В.

1040

*АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ***Соцький А.М., Рассомахіна О.А.**

1054

*ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН ЯК СТРАТЕГІЧНА ОСНОВА МІСТОБУДІВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ***Соцька А.М., Кравчук П.Ю.**

1064

*ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ***Тимошенко О.А., Сірко Р.Б.**

1073

*«ЗНАЧНИЙ СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС» У СТРУКТУРІ КАСАЦІЙНИХ ФІЛЬТРІВ***Черняк О.Ю.**

1085

*ВПЛИВ РЕГЛАМЕНТУ ПРО ПРАВО, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДО НЕДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ «РИМ II» НА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОПОРЯДКИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС ТА ТРЕТІХ КРАЇН***Шопіна І.М.**

1094

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОГО ОМБУДСМАНА: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

РОЗДІЛ «Економіка»

Галега В.В.

1104

*РОЛЬ ІНСТИТУЦІЙ ЄС У ПІДТРИМЦІ ЕКОНОМІК КРАЇН У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД***Гапєєва О.М., Головка Р.С.**

1119

*СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ***Зварич О.І., Когут Н.О.**

1135

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ УХВАЛЕННЯ І ВИКОНАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ісаєнко С.В. 1146
ВІМ + АІ: ЦИФРОВА СИНЕРГІЯ ДЛЯ ТОЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ СИСТЕМ

Нестор О.Ю. 1152
ПУБЛІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ ЗЕЛЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Ромашко С.М. 1163
КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Фоміна О.В. 1178
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

Шевцова А.В., Довгаль О.А. 1190
РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

РОЗДІЛ «Публічне управління та адміністрування»

Likarchuk N. 1201
MANAGERIAL STRATEGIES IN THE FORMATION AND FUNCTIONING OF COALITIONS

Антипенко І.В., Лісничка В.М. 1214
МЕХАНІЗМИ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Березовчук М.О. 1224
ЗМІЦНЕННЯ МІЖВІДОМЧОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Білик О.І., Дорош І.М. 1239
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА, ДЕРЖАВНА БЕЗПЕКА, ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕЖІ ТА ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

Богопольський Г.В. 1251
РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕФОРМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

- Виноградова В.Є.** 1265
ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ
- Гайдученко С.О., Бельська Т.В., Коляда Т.А.** 1276
РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
- Граб М.І., Нестеренко А.С., Клюк Л.А.** 1286
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОБОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ
- Грень Т.Я., Сидорчук О.Г.** 1295
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
- Дегтяр А.О.** 1312
ЗАЛІЗНИЧНІ ВАНТАЖНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД
- Когут І., Крилова І.І.** 1328
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ВІДНОВЛЕННІ СИСТЕМ ВОДОПОСТАЧАННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ
- Кришній П.І., Гадевич Ю.Я.** 1340
ПОВІТРЯНО-ДЕСАНТНІ ОПЕРАЦІЇ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНА ВІЙСЬКОВА ДОЦІЛЬНІСТЬ
- Криштанович М.Ф.** 1351
ПОДАТКОВА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ
- Крупа Е.Е.** 1360
ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ТА ГУМАНІТАРНІ ПРИНЦИПИ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ ХХІ СТОЛІТТЯ
- Курячий Б.Ю.** 1371
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ СЛУЖБ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

- Лаврова Т.М.** 1382
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ
- Матусова О.А.** 1392
ФОРМУВАННЯ СКЛАДУ ГРОМАДСЬКИХ РАД ПРИ ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Мельниченко Б., Андрійчак М.** 1402
ВИБОРИ ЯК НЕВІДДІЛЬНА ОЗНАКА ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ
- Озьмінська І.Д., Стопець Р.М.** 1411
ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ
- Орлов В.В.** 1424
УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИБОРАМИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ
- Першко Л.О., Якобчук В.П., Журавель В.С.** 1442
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ
- Серьогіна Н.О., Трегуб Д.В.** 1455
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
- Тарасенко О.Л.** 1463
ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ДРАЙВЕРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРНО-МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ
- Францен Ю.І.** 1475
РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ
- Циркуленко С.С.** 1485
ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Щепанський Е.В., Касевич А.О.

1499

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ «Політологія»

Асоян Е.Ш.

1512

*ПОСТЛІБЕРАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: РЕКОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ ТА ЛЕГІТИМНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ***Білейчук П.Б.**

1521

*НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ***Головень Ю.Є., Буканов Г.М.**

1530

*ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В БЕЗПЕКОВОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ***Гольцов А.Г.**

1544

*ЧОРНОМОРСЬКИЙ ВЕКТОР ГЕОСТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ***Кипич І.В., Букорос Т.О.**

1557

*ВПЛИВ ЦИФРОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПЛАТФОРМ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ***Кипич І.В., Коваль О.М.**

1569

*ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ В ПРОГНОЗУВАННІ ПОЛІТИЧНИХ КРИЗ: МІЖ НАУКОВОЮ ОБ'ЄКТИВНІСТЮ ТА МОРАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ***Кипич І.В., Коваль О.М.**

1580

*ПРОТОКОЛИ ПОЛІТИЧНОЇ ЕТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМІДЖМЕЙКІНГУ ПАРТІЙ***Климончук В.Й., Дерев'янка С.М., Гурак І.Ф., Бойчук О.І.**

1594

*ПОЛІТИКА УМИРОТВОРЕННЯ ЯК ФАКТОР ПІДРИВУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ***Котков Д.В.**

1606

НАСИЛЬСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСОЛІДАЦІЇ ВЛАДИ В СТАНОВЛЕННІ ТОТАЛІТАРНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

Мироненко В.В.

1620

*МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ
ДОКТРИНАЛЬНОЇ УЗГОДЖЕНОСТІ РАКЕТНО-ЯДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ
ДЕРЖАВ*

Савич В.О.

1633

*РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА ЯК ЧИННИК ФОРМУ-
ВАННЯ СТАБІЛЬНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ*

Семенюк Ю.В.

1641

КОНЦЕПТ «РОЗВІДУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

УДК 349.22:331.105.2

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-12\(17\)-763-774](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-12(17)-763-774)

Бизов Сергій Сергійович докторант Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, <https://orcid.org/0000-0003-2290-6121>

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ПРОФСПІЛОК У КОЛЕКТИВНИХ ПЕРЕГОВОРАХ І КОНТРОЛІ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. У статті здійснений системний аналіз правових механізмів участі профспілок у колективних переговорах і контролі за додержанням законодавства. З'ясовано, що правові механізми участі профспілок у колективних переговорах і контролі за дотриманням трудового законодавства формують комплексну систему захисту прав працівників, закріплену як у національному, так і міжнародному праві. Їхня ефективність визначається не лише наявністю відповідних норм, а насамперед здатністю профспілок реалізовувати свої повноваження. Нормативна база України забезпечує широкий спектр інструментів – від участі у переговорах і контролі за виконанням колективних договорів до можливості звернення до суду та участі у державному нагляді.

До правових механізмів механізми участі профспілок у колективних переговорах і контролі за додержанням законодавства слід віднести наступні: участь у формуванні делегацій для колективних переговорів (профспілки представляють інтереси працівників, формують спільні представницькі органи для ведення переговорів); право пропонувати початок переговорів (профспілки можуть ініціювати створення переговорної групи, вимагати проведення консультацій щодо умов праці); участь у підготовці тексту договору (профспілка вносить пропозиції, представляє інтереси працівників, погоджує остаточну редакцію); перевірки дотримання роботодавцем умов договору (профспілки мають право відвідувати підприємства, робочі місця, вимагати документи щодо виконання умов договору); подання (офіційне звернення) щодо порушень (профспілка направляє роботодавцю вимоги усунути порушення умов колективного договору чи трудового законодавства); позов до суду від імені працівника або в інтересах трудового колективу (якщо порушення не усуваються, профспілка подає позов до суду або бере участь у процесі як представник); гарантії недопущення звільнення або тиску (заборона звільнення або переслідування профспілкових лідерів без згоди профспілки); участь у роботі комісій, співпраця з інспекціями праці (Профспілки можуть брати участь у розгляді справ щодо порушень трудових прав, співпрацюють із Державною службою України з питань праці); право на свободу об'єднання та

колективні переговори (національні механізми мають відповідати міжнародним стандартам «свободи об'єднання» та «права на колективні переговори»).

Однак реальна дієвість цих механізмів залежить від спроможності профспілок представляти інтереси працівників, готовності роботодавців вести соціальний діалог, рівня відкритості інформації про умови праці та наявності гарантій для профспілкових лідерів. З огляду на сучасні тенденції – нестандартні форми зайнятості, цифровізацію, гнучкі режими праці – роль профспілок у забезпеченні правового контролю стає ще значущішою. У цих умовах профспілковий рух потребує модернізації, розвитку нових моделей представництва, підвищення організаційної спроможності та активної участі у формуванні трудової політики.

Ключові слова: правові механізми, законодавство про працю, профспілки, колективні переговори, контроль за дотриманням законодавства.

Byzov Serhii Doctoral student of the Institute of State and Law named after V. M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2290-6121>

LEGAL MECHANISMS OF TRADE UNIONS' PARTICIPATION IN COLLECTIVE BARGAINING AND MONITORING THE COMPLIANCE WITH LEGISLATION

Abstract. The article provides a systematic analysis of the legal mechanisms of trade union participation in collective bargaining and monitoring compliance with legislation. The legal mechanisms of trade union participation in collective bargaining and monitoring compliance with labor legislation form a comprehensive system of protection of workers' rights, enshrined in both national and international law. Their effectiveness is determined not only by the presence of relevant norms, but primarily by the ability of trade unions to exercise their powers. The regulatory framework of Ukraine provides a wide range of tools - from participation in negotiations and monitoring the implementation of collective agreements to the possibility of applying to court and participating in state supervision.

The following legal mechanisms should be included in the mechanisms for the participation of trade unions in collective bargaining and monitoring compliance with legislation: participation in the formation of delegations for collective bargaining (trade unions represent the interests of employees, form joint representative bodies for negotiations); the right to propose the start of negotiations (trade unions can initiate the creation of a negotiating group, demand consultations on working conditions); participation in the preparation of the text of the agreement (the trade union makes proposals, represents the interests of employees, agrees on the final version); verification of the employer's compliance with the terms of the agreement (trade unions have the right to visit enterprises, workplaces, and demand

documents on the implementation of the terms of the agreement); submission (official appeal) regarding violations (the trade union sends the employer demands to eliminate violations of the terms of the collective agreement or labor legislation); lawsuit on behalf of the employee or in the interests of the labor collective (if the violations are not eliminated, the trade union files a lawsuit in court or participates in the process as a representative); guarantees against dismissal or pressure (prohibition of dismissal or persecution of trade union leaders without the consent of the trade union); participation in the work of commissions, cooperation with labor inspectorates (trade unions can participate in the consideration of cases of violations of labor rights, cooperate with the State Labor Service of Ukraine); the right to freedom of association and collective bargaining (national mechanisms must comply with international standards of “freedom of association” and “the right to collective bargaining”).

However, the real effectiveness of these mechanisms depends on the ability of trade unions to represent the interests of employees, the willingness of employers to conduct social dialogue, the level of openness of information about working conditions and the availability of guarantees for trade union leaders. Given current trends – non-standard forms of employment, digitalization, flexible work regimes – the role of trade unions in ensuring legal control is becoming even more significant. In these conditions, the trade union movement needs to modernize, develop new models of representation, increase organizational capacity, and actively participate in shaping labor policy.

Keywords: legal mechanisms, labor legislation, trade unions, collective bargaining, monitoring compliance with legislation.

Постановка проблеми. Профспілки залишаються ключовим інститутом захисту трудових прав, однак їхній реальний вплив значною мірою залежить від того, наскільки якісно врегульовані правові процедури їхньої участі у колективних переговорах, укладанні угод та здійсненні контролюючих функцій.

Сучасний стан трудових відносин в Україні позначений зростанням нестандартних форм зайнятості, поширенням гнучких моделей організації праці, цифровізацією робочих процесів, що нерідко спричиняє погіршення гарантій працівників. За таких умов правові інструменти профспілкового впливу стають основою для збереження соціального діалогу та недопущення дискримінаційних практик у сфері праці. Водночас норми національного законодавства не завжди забезпечують достатню визначеність та ефективність у питаннях реалізації профспілками своїх повноважень, що створює підґрунтя для конфліктів, судових спорів і зниження довіри до інститутів соціального партнерства.

Важливу роль відіграють також міжнародні стандарти, зокрема конвенції МОП та практика Європейського суду з прав людини, які формують

орієнтири для держав щодо забезпечення свободи профспілкової діяльності та ефективної участі у переговорах. Для України, що рухається шляхом європейської інтеграції та модернізації трудового законодавства, особливо важливим є гармонізація національних правових механізмів із найкращими міжнародними підходами.

Таким чином, дослідження правових механізмів участі профспілок у колективних переговорах та контролі за дотриманням законодавства необхідне для посилення ролі профспілок у захисті трудових прав, удосконалення системи соціального діалогу та формування справедливого, збалансованого та прогнозованого ринку праці в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчує, що питання правового статусу професійних спілок, їхньої ролі у системі соціального діалогу та механізмів участі у колективних переговорах посідають помітне місце в українській і зарубіжній правовій науці. Дослідники приділяють увагу як теоретичним аспектам правосуб'єктності профспілок, так і прикладним механізмам їх взаємодії з роботодавцями та органами влади, зокрема щодо забезпечення дієвості колективних договорів і угод.

У працях Н. Болотіної комплексно досліджено проблематику трудових прав працівників та інституційні гарантії діяльності профспілок як суб'єктів колективно-договірного регулювання. С. Васильєва та В. Венедиктов зосереджують увагу на правових інструментах участі профспілок у переговорному процесі, наголошуючи на важливості процедурної чіткості та забезпечення представницьких гарантій. Г. Добровольська і В. Догадов аналізують еволюцію законодавства про профспілки та його взаємозв'язок із міжнародними стандартами Міжнародної організації праці щодо свободи об'єднання й колективних переговорів.

Ф. Левіант, О. Лисяк та А. Пашков приділяють значну увагу питанням ефективності колективно-договірної системи, зокрема ролі профспілок у контролі за виконанням укладених угод. Наукові напрацювання С. Прилипка й О. Процевського спрямовані на дослідження організаційно-правових форм діяльності профспілок, їх реальних можливостей впливати на умови праці та соціальний захист працівників. Ґрунтовний внесок у розроблення цієї проблематики здійснили також Н. Хуторян, Ф. Цесарський, А. Юшко та О. Ярошенко, які аналізують гарантії незалежності профспілок, особливості їх взаємодії з роботодавцями та державними органами, а також шляхи удосконалення трудового законодавства.

Метою статті є системний аналіз правових механізмів участі профспілок у колективних переговорах і контролі за дотриманням законодавства.

Виклад основного матеріалу. Правове представництво працівників через профспілки закріплено як конституційно, так і законодавчо: громадяни мають право на створення профспілок, на вступ/вихід із них, на участь у їх діяльності, що дозволяє об'єднувати працівників для колективного від-

стоювання їх трудових і соціально-економічних прав [1]. Профспілки визнаються державою як уповноважені представники працівників у відносинах з роботодавцями, органами влади та місцевого самоврядування [2].

Законодавчо надане право профспілкам вести колективні переговори та укладати колективні договори або угоди від імені працівників, а роботодавці зобов'язані брати участь у таких переговорах [2]. Це дає змогу формалізувати умови праці, оплати, охорони праці, соціальних гарантій, умов звільнення тощо на основі угоди між сторонами – працівниками (через профспілку) і роботодавцем, а не лише індивідуальних трудових договорів.

Важливою складовою правового механізму регулювання трудових відносин в Україні є закріплена законом заборона на включення до колективних договорів або індивідуальних трудових договорів положень, що погіршують становище працівників порівняно з нормами чинного законодавства чи положеннями вищестоящих колективних угод. Такий підхід ґрунтується на принципі «не гірше, ніж закон», який у міжнародній практиці позначається терміном *minimum standards* (мінімальні стандарти). Його сутність полягає в тому, що будь-які договірні умови мають забезпечувати працівникові рівень гарантій не нижчий за передбачений законом або угодами відповідного рівня.

Закон України «Про колективні угоди та договори» № 2937-IX від 23.02.2023 прямо встановлює, що умови колективних угод, які погіршують становище працівників у порівнянні з чинним законодавством, є недійсними і не підлягають застосуванню (ст. 3, ст. 4) [3].

Аналогічний підхід закріплено і в Законі України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», де визначено, що положення індивідуальних трудових договорів, які суперечать законодавству або погіршують умови трудової діяльності порівняно з колективним договором, не мають юридичної сили (ст. 9) [2].

Ця правова конструкція виконує кілька ключових функцій. По-перше, вона унеможливорює ситуацію, коли роботодавець, використовуючи слабкі переговорні позиції працівників, нав'язує їм умови, що істотно знижують рівень соціальних і трудових гарантій. По-друге, вона гарантує стабільність правового становища працівника, оскільки навіть офіційно підписаний договір не може вступити в протиріччя з вимогами закону – такі положення автоматично визнаються нікчемними. По-третє, це сприяє розвитку реального соціального діалогу: переговори між профспілками та роботодавцями спрямовуються не на зниження стандартів, а на їх удосконалення та адаптацію до умов конкретного підприємства.

У науковій площині принцип мінімальних стандартів відображає фундаментальний характер трудового права як галузі, що виконує соціальну функцію захисту сторони, яка перебуває в економічно слабшому становищі – найманого працівника. Тому законодавство встановлює імперативні (обов'язкові) норми, відступити від яких у бік погіршення прав працівника

неможливо навіть за згодою сторін. Міжнародні стандарти, зокрема Конвенція МОП № 98 «Про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів» [4], зміцнюють цю концепцію, наголошуючи на необхідності запобігати зловживанням у договірному регулюванні.

Недійсність умов, що погіршують становище працівника, має також процесуально-правове значення. Працівник, профспілка або інший уповноважений суб'єкт можуть звернутися до суду з вимогою про визнання таких положень недійсними. Судова практика підтверджує, що суди стабільно стають на бік працівників у подібних спорах, виходячи з імперативного характеру трудових гарантій та соціальної спрямованості законодавства.

Таким чином, правова заборона включення до договорів умов, що погіршують становище працівників, є не просто технічною нормою, а системною гарантією, що захищає фундаментальні трудові права, підтримує соціальну стабільність і забезпечує передбачуваний розвиток трудових відносин. Вона визначає межі договірної свободи роботодавця, водночас стимулюючи профспілки домагатися підвищення стандартів, а не погоджуватися на їх зниження. Принцип *«не гірше, ніж закон»* залишається одним із найважливіших елементів механізму соціального партнерства, забезпечуючи реальний пріоритет прав працівника та рівновагу сторін у колективних переговорах.

Профспілки та їх об'єднання в Україні мають законодавчо закріплене право здійснювати контроль за додержанням законодавства про працю й умов, передбачених колективними договорами, що є важливим елементом їх представницької і захисної функції [2].

По-перше, відповідно до Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [2], зокрема через частину 7 статті 21 цього закону, профспілки наділені правом здійснювати громадський контроль за додержанням роботодавцем законодавства про працю, охорону праці, справедливе нарахування та виплату заробітної плати, виконанням умов колективних договорів і угод.

По-друге, цей контроль реалізується через право представників профспілок безперешкодно відвідувати підприємства, установи чи організації, оглядати робочі місця, вимагати та одержувати від роботодавця документацію, відомості чи пояснення – зокрема щодо умов праці, виконання колективних договорів, додержання норм законодавства про працю та соціально-економічних прав працівників.

Також профспілки мають право здійснювати незалежну експертизу умов праці – в тому числі перевірку виробничих об'єктів, приміщень, обладнання на відповідність нормативам охорони праці, брати участь у розслідуванні нещасних випадків або професійних захворювань, вносити роботодавцям та контролюючим органам відповідні подання (звернення) і вимагати усунення порушень [5].

У випадку коли умови колективного договору або законодавства порушено й порушення не усунуті, профспілки мають право звернутись до суду або інших компетентних органів із вимогою про захист прав працівників – тобто передбачена можливість оскарження неправомірних дій або бездіяльності роботодавця.

З практичної точки зору така модель контролю дозволяє профспілкам виступати реальним інститутом захисту прав працівників та запобігати зниженню стандартів праці, незаконним діям роботодавців або нехтуванню соціально-економічними гарантіями. Історичні дані підтверджують ефективність такого підходу: наприклад, за перше півріччя 2013 року в освітніх закладах через перевірки профспілок виявлялися сотні фактів порушень законодавства про працю – від неправильної оплати до порушень умов праці та відпочинку [6].

У ширшому сенсі це створює баланс між правами працівників і обов'язками роботодавців, закріплює право працівників на безпечні, справедливі, законні умови праці, а для профспілок – правове підґрунтя для їх активної участі в захисті цих прав.

Отже, наявність правового механізму контролю з боку профспілок – не декоративна засада, а суттєвий елемент системи захисту трудових прав, який підвищує шанси на реальне виконання законодавства про працю, зміцнює соціальний діалог, сприяє підвищенню стандартів праці та зменшенню ризику порушень з боку роботодавців.

Також законодавство передбачає специфічний правовий захист представників профспілок: наприклад, якщо працівника обрано до виборних профспілкових органів, йому гарантується збереження посади після закінчення повноважень або надання рівноцінної роботи; а під час виконання профспілкових функцій може надаватися право на звільнення від основної роботи з утриманням середньої заробітної плати для участі в консультаціях [1; 2].

Право на створення профспілок і на ведення колективних переговорів визнається міжнародним правом праці як базове, фундаментальне право. Зокрема, Конвенція про застосування принципів права на організацію та колективні переговори [4] однією з перших закріпила на міжнародному рівні обов'язок держав-учасниць забезпечити захист працівників від дискримінації за членство у профспілках та створити умови для вільного функціонування профспілок.

Конвенція № 98 [4] гарантує, що працівники матимуть «адекватний захист» від будь-яких актів, які обмежують їх право приєднуватися або залишати профспілку, а також від звільнення чи іншого погіршення становища через профспілкову діяльність. Додатково, вона передбачає, що законодавство держав-членів має створити «механізми добровільного переговорного процесу» [4] між організаціями працівників і роботодавців для регулювання умов праці через колективні договори.

Міжнародні стандарти, закріплені в цій і суміжних конвенціях, визнають не лише індивідуальні права працівника, а й його право на колективну організацію та колективний захист – тобто профспілки як колективні представники, які можуть відстоювати інтереси групи працівників. Такий підхід відповідає принципам соціального права, де трудові права розглядаються як частина прав людини, а можливість колективних дій – як ключ до рівноваги між роботодавцем і працівником.

Оскільки Конвенція № 98 належить до ядра фундаментальних стандартів Міжнародної організації праці, її положення – не факультативні рекомендації, а обов’язкові принципи, які держава-учасниця зобов’язана поважати, запровадити й реалізувати у своєму національному правовому полі.

Таким чином, будь-яке національне законодавство – зокрема законодавство України – має відповідати цим міжнародним стандартам, забезпечуючи: право працівників на свободу об’єднання без тиску чи дискримінації; можливість для профспілок вільно утворюватися, функціонувати, представляти інтереси працівників; механізми колективних переговорів і укладання колективних договорів; правову охорону профспілкової діяльності, захист від незаконних дій роботодавця або держави.

Відповідно, законодавство, яке обмежує ці права, або робить неможливим реальні колективні переговори, не відповідає міжнародним зобов’язанням держави. Іншими словами – гарантії свободи профспілкової діяльності та колективних прав мають не лише декларативний характер, але і нормативно-обов’язковий – як фундаментальні стандарти трудового права.

З огляду на це, національна правова система має розвиватися так, щоб створювати реальні правові й інституційні умови для реалізації цих стандартів на практиці. Це стосується і захисту працівників, і забезпечення можливості для профспілок бути ефективним інструментом соціального діалогу, і гарантування, що колективні договори дійсно відображають інтереси працівників, а не лише формальною стороною.

У практичному плані – це забезпечує можливість для системного соціального діалогу між працівниками та роботодавцями через механізми, які мають законодавче закріплення: не лише індивідуальні трудові контракти, а й колективні договори/угоди, які враховують інтереси всієї групи працівників, можуть включати більш вигідні умови, ніж мінімальні гарантії, а також передбачають механізми колективного захисту.

Хоча правова база для діяльності профспілок у багатьох країнах, зокрема в Україні, передбачає їх право на організацію, колективні переговори, укладення колективних договорів, участь у контролі за дотриманням трудового законодавства і прав працівників, на практиці існує ряд системних викликів, які суттєво обмежують їхню здатність ці права реалізувати.

По-перше, зменшення рівня членства – «юніонізації» (union density) як глобальний тренд: за даними міжнародних досліджень, з 1985 року частка

працівників, які є членами профспілок, в середньому по країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) знизилась приблизно з 30% до 15% станом на 2023/2024 роки [7; 8]. Цей спад означає, що профспілки представляють дедалі меншу частку трудового колективу, що обмежує їхню переговорну силу, їхній вплив і спроможність мобілізувати працівників на захист спільних інтересів.

По-друге, зниження охоплення колективними договорами – тобто навіть коли профспілка формально існує, далеко не всі працівники або підприємства охоплені діючими угодами. За тими ж міжнародними даними, частка працівників, охоплених колективними угодами, зменшується десятиліттями [7; 8]. Таким чином, правовий механізм з колективних договорів існує – але дедалі менше людей реально ним користуються.

По-третє, у контексті ринкових і соціальних змін – зростання нестандартних форм зайнятості, гнучких режимів праці, фрагментаризації ринку праці – традиційна організація праці та класичні моделі профспілкового представництва стають менш релевантними. Як зауважують дослідники, профспілки стикаються з труднощами організації працівників у приватному секторі, в малих підприємствах, у секторах зі складною структурою зайнятості, де працівники не бачать сенсу або не вважають за потрібне вступати до профспілки [9].

По-четверте, у разі зовнішніх шоків – економічних криз, скорочень, реструктуризацій, приватизацій, або навіть воєнного стану – здатність профспілок діяти може бути суттєво обмежена. Наприклад, як зазначено в одному з недавніх аналізів: за умов воєнного стану, хоча формально профспілки зберігають свій статус, їхні можливості впливати на трудові відносини і виконувати функції захисту прав працівників зазнали суттєвих змін. Попри це, в таких умовах саме відкритість, здатність адаптуватись і підтримка членів профспілок мають визначальне значення для збереження їхньої ефективності.

Крім того, внутрішні проблеми організацій: слабка організаційна спроможність, недостатня мобілізація членів, недостатня комунікація з працівниками, недостатня прозорість діяльності, зниження довіри до профспілок (через історичні, політичні, економічні фактори) – усе це зменшує їхню здатність виконувати представницькі й захисні функції. В Україні, як свідчать дослідження, скорочується кількість профспілкових об'єднань, особливо у приватному секторі, які раніше були численними у традиційних галузях [10].

Тому наявність юридичних норм та формальних прав – лише базова умова. Ефективність залежить від реального поєднання: активності працівників, їхньої готовності об'єднуватись, спроможності профспілок адаптуватися до нових форм праці, від волі роботодавців до діалогу, від підтримки держави та суспільства, а також від загальної ситуації на ринку праці.

Таблиця 1.

Правові механізми участі профспілок у колективних переговорах і контролі за додержанням законодавства

Сфера	Правові механізми	Нормативні джерела	Зміст механізму
Право на представництво у переговорах	Участь у формуванні делегацій для колективних переговорів	Закон України «Про колективні договори і угоди», ст. 10–12	Профспілки представляють інтереси працівників, формують спільні представницькі органи для ведення переговорів.
Ініціювання переговорів	Право пропонувати початок переговорів	Закон України «Про соціальний діалог в Україні», ст. 6	Профспілки можуть ініціювати створення переговорної групи, вимагати проведення консультацій щодо умов праці.
Розроблення проєкту колективного договору	Участь у підготовці тексту договору	КЗпП України, ст. 13; ЗУ «Про профспілки...», ст. 19	Профспілка вносить пропозиції, представляє інтереси працівників, погоджує остаточну редакцію.
Контроль за виконанням колективного договору	Перевірки дотримання роботодавцем умов договору	ЗУ «Про профспілки...», ст. 21	Профспілки мають право відвідувати підприємства, робочі місця, вимагати документи щодо виконання умов договору.
Подання роботодавцю про усунення порушень	Подання (офіційне звернення) щодо порушень	ЗУ «Про профспілки...», ст. 21; ст. 45	Профспілка направляє роботодавцю вимоги усунути порушення умов колективного договору чи трудового законодавства.
Оскарження порушень у суді	Позов до суду від імені працівника або в інтересах трудового колективу	КЗпП України, ст. 232; ЦПК України	Якщо порушення не усуваються, профспілка подає позов до суду або бере участь у процесі як представник.
Захист профспілкових активістів	Гарантії недопущення звільнення або тиску	ЗУ «Про профспілки...», ст. 41; КЗпП, ст. 252	Заборона звільнення або переслідування профспілкових лідерів без згоди профспілки.
Участь у державному контролі	Участь у роботі комісій, співпраця з інспекціями праці	Закон України «Про Держпраці»	Профспілки можуть брати участь у розгляді справ щодо порушень трудових прав, співпрацюють із Державною службою з питань праці.
Міжнародні стандарти	Право на свободу об'єднання та колективні переговори	Конвенція МОП №87, №98	Національні механізми мають відповідати міжнародним стандартам «свободи об'єднання» та «права на колективні переговори».

Висновки. Правові механізми участі профспілок у колективних переговорах і контролі за дотриманням трудового законодавства формують комплексну систему захисту прав працівників, закріплену як у національному, так і міжнародному праві. Їхня ефективність визначається не лише наявністю відповідних норм, а насамперед здатністю профспілок реалізовувати свої повноваження. Нормативна база України забезпечує широкий спектр інструментів – від участі у переговорах і контролі за виконанням колективних договорів до можливості звернення до суду та участі у державному нагляді.

Однак реальна дієвість цих механізмів залежить від спроможності профспілок представляти інтереси працівників, готовності роботодавців вести соціальний діалог, рівня відкритості інформації про умови праці та наявності гарантій для профспілкових лідерів. З огляду на сучасні тенденції – нестандартні форми зайнятості, цифровізацію, гнучкі режими праці – роль профспілок у забезпеченні правового контролю стає ще значущішою. У цих умовах профспілковий рух потребує модернізації, розвитку нових моделей представництва, підвищення організаційної спроможності та активної участі у формуванні трудової політики.

Таким чином, правові механізми участі профспілок становлять важливий інструмент соціального партнерства, але їх ефективність визначається здатністю профспілок діяти як реальний, а не формальний суб'єкт трудових правовідносин.

Література:

1. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
3. Закон України «Про колективні угоди та договори». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
4. Конвенція про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів № 98. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_004#Text
5. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
6. Громадський контроль профспілок за додержанням законодавства про працю в установах освіти: результати I півріччя 2013 року. URL: <https://pon.org.ua/socialny-zahyst/dovidoma-regioniv/2502-gromadskij-kontrol-profspilok-za-doderzhannyam.html>
7. Membership of unions and employers' organisations, and bargaining coverage. URL: https://www.oecd.org/en/publications/membership-of-unions-and-employers-organisations-and-bargaining-coverage_fe47107c-en/full-report.html?utm.com
8. Trade Unions in Europe facing challenges and searching for solutions. URL: <https://www.etui.org/sites/default/files/Challenges.pdf?utm.com>
9. Профспілки як суб'єкт трудового права: трансформація ролі в умовах воєнного стану. URL: <https://unba.org.ua/publications/10664-profspilki-yak-subekt-trudovogo-prava-transformaciya-rol-i-v-umovah-voennogo-stanu.html?utm.com>
10. Риженко В. Сучасний стан та перспективи профспілок України. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2020. №2. URL: <https://nauka-online.com/publications/jurisprudence/2020/2/suchasnij-stan-ta-perspektivi-profspilok-ukrayini/>

References:

1. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Labor Code of Ukraine], available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro profesiini spilky, yikh prava ta harantii diialnosti» [Law of Ukraine “On Trade Unions, Their Rights and Guarantees of Activity”], available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro kolektyvni uhody ta dohovory» [Law of Ukraine “On Collective Agreements and Contracts”], available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text> [in Ukrainian].
4. Konventsiiia pro zastosuvannia pryntsyviv prava na orhanizatsiiu i na vedennia kolektyvnykh perehovoriv № 98 [Convention on the Application of the Principles of the Right to Organize and to Bargain Collectively No. 98], available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_004#Text [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu pratsi» [Law of Ukraine “On Labor Protection”], available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> [in Ukrainian].
6. Hromadskyi kontrol profspilok za doderzhanniam zakonodavstva pro pratsiu v ustanovakh osvity: rezultaty I pivrichchia 2013 roku [Public control of trade unions over compliance with labor legislation in educational institutions: results of the first half of 2013], available at <https://pon.org.ua/socialny-zahyst/do-vidoma-regioniv/2502-gromadskij-kontrol-profspilok-za-doderzhannyam.html> [in Ukrainian].
7. Membership of unions and employers organisations, and bargaining coverage. available at https://www.oecd.org/en/publications/membership-of-unions-and-employers-organisations-and-bargaining-coverage_fe47107c-en/full-report.html?utm.com [in English].
8. Trade Unions in Europe facing challenges and searching for solutions. available at <https://www.etui.org/sites/default/files/Challenges.pdf?utm.com> [in English].
9. Profspilky yak subiekt trudovoho prava: transformatsiia roli v umovakh voiennoho stanu [Trade unions as a subject of labor law: transformation of the role in conditions of martial law], available at <https://unba.org.ua/publications/10664-profspilki-yak-subekt-trudovogo-prava-transformaciya-roli-v-umovah-voennogo-stanu.html?utm.com> [in Ukrainian].
10. Ryzhenko ,V. (2020), Suchasnyi stan ta perspektyvy profspilok Ukrainy [Current state and prospects of trade unions of Ukraine]. *Nauka onlain: Mizhnarodnyi elektronnyi naukovyi zhurnal - Nauka online: International electronic scientific journal*, №2, available at <https://nauka-online.com/publications/jurisprudence/2020/2/suchasnij-stan-ta-perspektivi-profspilok-ukrayini/> [in Ukrainian].

Науково-практичний журнал

«Національні інтереси України»

№ 12(17) 2025

Формат 60x90/8. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

ФОП «Жукова Ірина Віталіївна», Свідоцтво серія ДК № 7425 від 09.08.2021 р.